D•N

24/2 1950

Branting, arbetarna och friheten

Hundraårsminnet av den franska revolutionen firades av det liberala Stockholm med en fest på Continental, av socialdemokraterna med en demonstration i Lilljansskogen. Man stred om äran att vara revolutionens arvtagare. Enligt Hjalmar Branting, ännu inte trettio år, men redan den unga socialismens ledande man, var det arbetarna som fullföljde revolutionens verk. "Arbetareklassen är... den enda rätta arvtagaren till 89 års principer", skrev han i Social-Demokraten (såsom Folke Lindberg berättar i en fängslande uppsats om revolutionsminnet i Nordisk Tidskrift). Gång efter annan kom Branting tillbaka till denna tanke. Vad han främst åsyftade var att arbetarna skulle fortsätta kampen för politisk frihet, folkstyrelse och social jämlikhet.

Det kan inte påstås att denna tanke hade historisk hävd. De franska arbetarna var inte revolutionens hängivna och uthålliga försvarare. Epokens radikale skildrare Alphonse Aulard betonar hur villigt just arbetarna böjde sig för den napoleonska diktaturen — den patriarkaliska välfärdspolitiken och den nationella glansen fick ersätta friheten. "De parisiska arbetarnas villiga och fullständiga underkastelse inför härskaren dömde de republikanska borgarna till maktlöshet... Från denna tid daterar sig brytningen mellan liberalerna och folkets massa: under lång tid syntes demokratin, den allmänna rösträtten oförenlig med friheten." Även bland dem som betecknade sig eller betecknades som socialister var känslan för folkfrihet och folkstyrelse ringa. Saint-Simon och Proudhon var snarast föregångare till vår tids totalitära ideologer; Marx uttalanden var oklara och motsägande, men inte utan skäl har han kunnat åberopas som upphovsman till teorin om proletariatets diktatur. De liberala tänkarna förkunnade under hänvisning till dessa erfarenheter och dessa läror att den allmänna rösträtten måste leda till ofrihet och diktatur. Först mot slutet av århundradet kunde i en rad länder liberala och socialdemokrater, i hägnet av en optimistisk framstegstro och ett stigande välstånd, enas i arbetet för frihet och folkstyrelse.

De senaste årtiondena har i många länder tyckts bekräfta den tidiga liberalismens farhågor. I den grupp av stater där socialisering genomförts under stöd av en stor del av arbetarklassen har despotin, en permanent despoti, framstått som medel för omvälvningen. I andra länder har massor av arbetare medverkat i eller icke med kraft bekämpat nationalistiska diktaturrörelser som efter maktövertagandet undanröjt friheten. Än en gång har en ekonomisk trygghet, som snart tett sig prekär, och en nationell propaganda — bröd och skådespel — visat sig kunna locka bort arbetarna, liksom stora delar av andra folkgrupper, från frihetskravet.

Utvecklingen har sagts vara naturlig. Kan man inte förstå att de grupper som intill senaste tid varit eftersatta materiellt likaväl som i fråga om bildning sätter ekonomin före den politiska friheten och lätt faller offer för en agitation som organiseras av statsledningen och vars svagheter inte får avslöjas genom kritik? Vad har den fattige för intresse av att borgarna får trycka böcker, utge tidningar och strida om ståndpunkter fjärran från majoritetens eländiga och ledsamma liv?

Brantings största insats i svensk politik är att han alltid såg friheten som en ovillkorlig grundsats. Han verkade för att höja arbetarnas levnadsvillkor, han föraktade de sofismer som bestrider välståndets värde för lyckan. Men han motiverade också denna strävan med att för det stora flertalet fattigdomen är tankens och toleransens fiende, att en hög kultur sällan framspringer ur en tillvaro som upptas av svårigheter för dagen och oro för framtiden. Upplysningen likaväl som välståndet var för honom värden utanför analys och debatt. Han var på en gång socialdemokrat och liberal rationalist. I de otaliga artiklar han författade finns ingen tvekan på den punkten. Den politiska friheten fick inte begränsas, även om man på denna väg snabbare trodde sig kunna vinna det sociala målet; genom successiva reformer skulle frukterna av denna frihet bli tillgängliga för och erkända av alla. Kommunismen var därför lika förhatlig som fascismen.

I nutidens svenska socialdemokrati finns kanske män av samma resning som Branting, men ingen som så medvetet och lidelsefullt verkar på både frihetens och den sociala reformens linjer. Till en del kan detta förklaras av att för de flesta den syntes Branting företrädde blivit en självfallen utgångspunkt för arbetet. Så har Branting mer än någon annan bidragit till att göra sitt påstående år 1889 till sanning — att göra de svenska arbetarna till väktare av den stora revolutionens idéer.

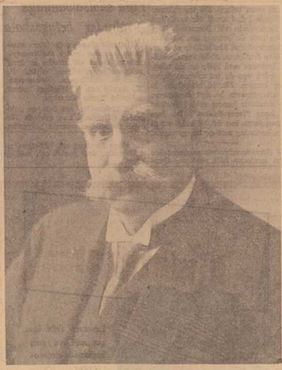

HJALMAR BRANTING
23/11 1860—24/2 1925

Atlantpakten i funktion

Den svenska isolationistpressen har på sista tiden gjort sitt bästa för att i olika sammanhang sprida föreställningar om Atlantpaktens ineffektivitet och därav följande impopularitet i olika västeuropeiska stater. Denna propaganda har nu erhållit ett svar som ger klart besked om hur det i själva verket står till med såväl den bristande effektiviteten som det förmenta motståndet mot Atlantpakten i varje fall när det gäller vårt västra grannland. I tisdags beslöt nämligen norska stortinget enhälligt att godkänna det inom Atlantpaktens ram ingångna avtal med USA varigenom Norge tillförsäkras betydande leveranser av amerikanska vapen och annan krigsmateriel.

Som framgick av en artikel i gårdagens tidning är det här fråga om materiel av de mest skilda slag. Bl. a. skall armén över lag utrustas med nya gevär, varjämte USA lämnar stridsvagnar, pansarbilar etc. Marinen får motortorpedbåtar, kustartilleriet luftvärnspjäser, medan luftförsvaret erhåller amerikansk radarutrustning.

Genom att materielen i den norska krigsmakten nu i stor utsträckning blir densamma som inom huvuddelen av det övriga västblocket har möjligheten att snabbt förstärka och underhålla det norska försvaret i hög grad ökats. I händelse av krig kan förråden av ammunition etc. kompletteras ur de gemensamma reservoarerna.

Det är givetvis mycket vanskligt att ekonomiskt uppskatta värdet av den materiel som nu ställs till Norges förfogande. Enligt gjorda beräkningar skulle det emellertid röra sig om leveranser för åtskilliga hundra miljoner kronor; det har t. o. m. talats om att det sammanlagda värdet skulle närma sig en miljard. Detta är väl att märka den summa som det skulle kosta Norge att under nuvarande förhållanden inköpa den amerikanska krigsmaterielen, inte det anslag som i USA ställts till förfogande för vapenhjälp till Norge. En stor del av denna hjälp har nämligen beräknats efter priser som väsentligt underskrider den fria marknadens; i den amerikanska texten heter det att vapen till Atlantpaktens europeiska signatärmakter i betydande utsträckning skall levereras till "nominella" priser.

Det behöver inte sägas att den amerikanska hjälpen på ett avgörande sätt ingriper i det norska upprustningsprogrammet. I sin proposition om vapenhjälpen förklarar försvarsminister Hauge att det amerikanska bidraget bl. a. sätter Norge i stånd "att på ett ekonomiskt överkomligt sätt lösa frågan om de extraordinära materielanslagen" enligt försvarskommissionens i höstas framlagda förslag. I detta förslag förutses nyanskaffningar för 700 miljoner kronor under de närmaste sex åren.

Det är givet att Atlantpaktens tyngdpunkt ligger i löftet om amerikansk hjälp åt Väst-Europa i händelse av krig. Men det har likväl varit dröjsmålet med de amerikanska leveranserna enligt Atlantpakten och de förmenta missförhållandena på krigsmaterielfronten som försett de svenska isolationisterna med ett av deras flitigast begagnade argument. Det kan nu för Nordens del avföras ur debatten, sörjt och saknat av Morgon-Tidningen, Stockholms-Tidningen m. fl.

PRESSGRANNAR

Kommunisterna har gjort Stockholms arbetarkommun och den socialdemokratiska stadsfullmäktiggruppen den storslagna äran att föreslå ett gemensamt kommunalt valprogram i höst och helst också en valkartell, börjar Morgon-Tidningen (s) sin ironiska kommentar till inbjudningen och fortsätter:

> De inbjudna kommer säkert att svara för sig själva. För vår del skall endast framhållas, att den tillämpade metoden är alltför välkänd och luktar propagandaknep lång väg. Ingen kan hindra kominformarna — nu lika litet som förr — att usurpera stora delar av socialdemokraternas praktiska valprogram. Ingenting hindrar heller att de som hittills röstar för socialdemokratiska förslag i stadsfullmäktige. Men deras försök att framstå såsom småfolkets räddare i en farofylld situation ter sig mot bakgrunden av deras tynande kraftresurser en smula, låt oss säga överdrivna.

Avslaget frieri, alltså.

Vad hr Wahlbärj kan hoppas vinna genom att förlänga den redan förut långa pinan må lämnas därhän, skriver Svenska Dagbladet (h) med anledning av borgarrådets broschyr och tillägger:

> Han bereddes tillfälle att framföra alla sina synpunkter, innan stadskollegiet förra våren tog ställning. Den försvarsskrift, han då inlämnade, upptog i trycket större utrymme än utredningskommitténs rapport. Likväl beslöt stadskollegiet enhälligt att anmoda honom att ta sin ställning som borgarråd under övervägande. Ett enigt uttalande av sådan art har också något att betyda. Ingen har bestritt hr Wahlbärjs stora sociala intresse, men alla ha varit överens om hans olämplighet som borgarråd. Därvid borde saken ha fått hero.

Stockholms-Tidningen (fp) kan inte sträcka sin välvilja längre än till följande:

> Ett borgarråd är en politisk förtroendeämbetsman. Av rena tjänstemän begär man främst expertis. På politiska förtroendeämbetsmän ställer man först och sist kravet på omdöme. Det var här som det brast för hr Wahlbärjs vidkommande. Det var ett misstag, att han någonsin upphöjdes till borgarråd. Han kan vara nyttig på andra sätt, men som borgarråd passar han helt enkelt inte. Man kan vara en bra karl, även om man inte duger till borgarråd. Ju förr hr Wahlbärj kommer till insikt härom och resignerar i detta stycke, desto bättre för honom själv. Varken han eller hans parti kan vara betjänta med, att "Wahlbärjaffären" skall fortsätta att spöka i det oändliga.

Efter stormen kring Freeman fortsätter dyningarna. Arbetarbladet (s) vill se saken rationellt:

> Den rent fysiska sjukdomen tar sig stundom uttryck i en psykisk depression, tränger man undan den sistnämnda har man också vunnit ett gott steg på väg mot fysisk helbrägdagörelse — om nu det ordet kan nyttjas i sammanhanget. Det finns exempel på att svenska läkare nått stora resultat den vägen. Vi kan peka på bl. a. Munthe, Westerlund och — för att ta ett oss närliggande fall — Lindström i Gävle. I många fall har deras rent personliga, kanske också intuitiva sätt att nalkas de sjuka verkat med den makt, som mr Freeman tror sig besitta, men utan att äga de läkarvetenskapliga kvalifikationerna.

Skånska Dagbladet (bf) intresserar sig mera för hr Pethrus planer att mynta ut fallet politiskt:

> Frikyrkofrisinnade tidningar som Svenska Morgonbladet och Jönköpings-Posten har på det hela taget ställt sig på pingstvännernas sida i Freemanaffären. Men i grund och botten är det kanske inte så stora möjligheter att få den extatiska pingströrelsen att gå politiskt i par med den sansade frikyrkorörelse, som t. ex. missionsförbundsrörelsen utgör. Ledarskribenten i Dagen klagar också över att Svenska Morgonbladet inte vetat på vilket ben det skulle stå. Lewi Pethrus parti skulle då bara bli ett Filadelfiaparti.

Även det tillkommande partiets ledarfråga intresserar bondeförbundsorganet:

> Skall Lewi Pethrus någon gång göra allvar av sina planer på en politisk karriär, så skall det väl vara nu, då han har det så väl bäddat. Häradshövding Beling i Eskilstuna i all ära — men nog har väl pastor Pethrus själv tänkt bli den nye politiske ledaren. Han är hårdhudad, har varit med i blåsväder förr och kan alltså tyckas ha vissa förutsättningar att rida ut även en politisk storm. Såvida han inte — såsom det också antytts i ett tidningsrykte — föredrar den något lättare uppgiften att starta ett bageri någonstans i pastor Freemans land.

Riksdagen fogade ytterligare ett oklokt och kortsynt beslut till sina många tidigare av samma sort då det gäller den fria kriminalvården, skriver Expressen (fp) om det futtiga anslaget till skyddsorganisationen:

> Man tyckte uppriktigt synd om justitieminister Zetterberg då han i andra kammaren mycket klart och tydligt deklarerade att han boppades snart kunna fullfölja utbyggnaden i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag, varefter finansminister Sköld bara en liten stund senare frankt förklarade att man inte alls kan gå vidare efter den hittills praktiserade linjen. "Jag anser att man skall göra så i stället", sade han och skisserade upp en helt annan organisation för den fria kriminalvården. Är hr Sköld överstedepartementschef över alla departementen och de ordinarie departementscheferna i själva verket bara statssekreterare under hr Sköld? Tydligare än i går kunde knappast talet om "regeringen Sköld" ha illustrerats.
>
> När hr Sköld talade var det inte sakkunskapen som hade ordet, utan maktlusten. Nästa gång frågan kommer upp är det nödvändigt för justitieministern att på ett genomgripande sätt bryta sig ut ur den Sköldska disciplinen och hävda synpunkter som i det långa loppet bättre tjänar sparsamheten än finansministerns.

Ansökningar om byggnadslov.

Nybyggnader: AB Stockholmshem, Torsgatan 21, kv. Turmalinen 2, Kristallvägen, Solberga; byggmästare Bertil Fryklund, Sturegatan 4, kv. Fölet 1, Solbergsvägen, Mariehäll; fastighetsfören. Tre Vapen u p. a., c/o Tore Svensk, Strindbergsgatan 32, kv. Ryttmästaren 4, Olaus Petrigatan; AB Svenska Bostäder, Klarabergsgatan 33, kv. Söderarm 1, Lågskärsgatan, Kärrtorp.

Schaktning för nybyggnader: AB Familjebostäder, Fleminggatan 41, kv. Borrsvängen 3, Lingvägen, Gubbängen, och kv. Limpannan 3, Gubbängstorget, Gubbängen; Folkskoledirektionen, stadsägan 8002 å Brännkyrka, Örby; Ingvar Sjölander, Fridhemsgatan 13, kv. Skidspåret 4, Skargränd, Västertorp.

Deputation från Norrland ber för kristendomsundervisningen

En del av deputationen hos regeringen, från vänster biskop Bengt Jonzon, folkskolinspektör Gustaf Waara-Grape, Skellefteå, riksdagsman Helmer Johansson, Vännäs, samt statsråden Weijne och Erlander.

Resultatet av den i fjol höst i Västerbottens och Norrbottens län igångsatta opinionsyttringen under mottot "För folkuppfostran på kristen grund" överlämnades på torsdagen i form av åtskilliga tjocka böcker med tillhopa 188.040 namnunderskrifter vid en uppvaktning hos statsminister Erlander och ecklesiastikminister Weijne. Petitionärerna kräver främst att kristendomskunskap också i fortsättningen blir ett av skolans huvudämnen.

Deputationen leddes av biskop Jonzon och bestod i övrigt av riksdagsledamoten Hildur Ericsson, Luleå, riksdagsmännen Ragnar Bergh, Luleå, Helmer Johansson, Vännäs, och J. P. Näslund, Åsele, samt folkskolinspektör Gustaf Waara-Grape, Skellefteå, och disponent Edvard Eriksson, Luleå.

Kristendomen har varit grundvalen för det svenska folkets andliga, sedliga och sociala liv sedan tidigaste medeltiden, framhölls i den skrivelse som överlämnades till statsråden. Ingen större del av vårt folk torde på allvar önska bryta denna linje i vår historia.

Offentligt och enskilt har emellertid röster höjts för att stat och samhälle skall överge den grund på vilken de hittills byggt, röster som gör anspråk på att företräda vida kretsar och breda lager av vårt folk. Inte minst har så skett i debatten om skolreformen.

I detta läge önskar petitionärerna ge till känna sin vilja att kristen livssyn — den historiska grunden för tron på människovärdet och därmed för demokratin — alltjämt skall vara bestämmande för folkuppfostran och samhällsutveckling. Vårt folk bör såsom ett kristet folk alltjämt ha kristna skolor, och intet bör företas som försvagar skolornas plikt och möjlighet att fostra barn och ungdom i kristen anda.

Kristendomskunskap bör därför förbli ett av skolans fasta huvudämnen och alltjämt meddelas på ett sätt som främjar barnens sedliga och religiösa utveckling. I den nya skolans utgestaltning bör beaktas hur de unga skall få tid och möjlighet att bevista konfirmationsundervisning och bibelskolor. Skolans kristna fostran och undervisning bör som hittills ske i en vidhjärtad och fördragsam anda under hänsyn till religions- och samvetsfrihetens krav.

Stenåldersfynd i Lidköping.

Vid ledningsgrävning i Lidköping har man hittat en liten yxa av hård grön stenart. Landsantikvarie Ullenius har konstaterat att det rör sig om ett märkligt stenåldersfynd. Yxan är av diabas och av s. k. Vänertyp. Eggen är skarpt och väl slipad. Yxan beräknas vara minst 6.000 år gammal. (TT, Göteborg.)

Riksdagssammanträden

Fredagen den 24 februari 1950.
Statsutsk. in pleno kl. 11 fm.
Statsutsk. 1:a, 3:e o. 5:e avd. omed. efter slutat utsk. plenum.
Statsutsk. 2:a avd. kl. 14.
3:e Lagutsk. kl. 11 fm.

"Ett prosapoem av sällsynt skön och intensiv visualitet..."
Truman Capote
ANDRA RÖSTER, ANDRA RUM
BONNIERS

CHRYSLER*)
oljebrännare
för omgående leverans
från lager i Stockholm
BILÄGARNAS INKÖPSFÖRENING
Huvudstavägen 12 Tel. 52 06 70

ÅRSMÖTE
Medlemmarna i Folkpartiets Stockholmsavdelning kallas till avdelningens årsmöte i Läkarsällskapets stora sal, Klara ö. Kyrkogata 10, Måndagen den 27 februari kl. 20.00.
Efter förhandlingarna följer diskussion över ämnet:
"MÅL OCH METODER INOM SOCIALPOLITIKEN".
Inledare redaktör J. L. Hartmann och fil. lic. Orvar Josephson.
Medlemskort för 1950 uppvisas vid ingången. Inbetalningen av årsavgiften ...
FOLKPARTIETS STOCKHOLMSAVDELNING.

BYGGNADSENTREPRENAD.
Trollhättan den 21 februari 1950.
TROLLHÄTTANS STADS BYGGNADSKOMMITTÉ.

AKTIEBOLAG köpes
Aktierna i likv.-mässigt bolag 50—100.000 nom. kap. övertagas. Anbud med balansräkning till "VERANO 50", AB Svenska Telegrambyrån, Malmö.

GROSSISTER
Vi söka förbindelse med stor grossist, som har god representation ...

AUSTRALIEN
THE SECRETARY, C. E. NORDEN & CO. Box 7, Collins Street, post office, Melbourne, Australia.

SOLSKYDDSGARDINER

SYDAMERIKA

Mindre Snickerifabrik

Fjällhotell

Smögenbadens Restaurantetablissement
SVEN LINDQVIST

ACETON
DIOKTYLFTALAT
i tonposter från Frihamnslager.
AB INGENIÖRFIRMAN AXEL PHILIP
Södra Kungstornet. Tel.: växel 23 10 80

LÖNSÖMNAD

KÖR BILEN PÅ FOTOGEN
AUTOMOBILFIRMAN GUST. E. LUNDHOLM, Jönköping.

NÄTNYLONSTRUMPOR

Sågverksmaskiner m. m. utförsäljes
GÖSTA WALLENTIN, VÄSTERÅS.

Vill Ni höra det igen?
HÖGKLASSIG FÖRSÄLJARE,
GEORG SYLWANDER AB, NYBROGATAN 12.

Tvättklämmefjädrar

BANDTRAKTORER

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.